

Araştırma Makalesi • Research Article

Examination Of The Reasons For Adult Women's Not Participation in Public Education Center Courses

Yetişkin Kadınların Halk Eğitim Merkezi Kurslarına Katılmama Nedenlerinin İncelenmesi

Berru ULUSOY¹

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 13 April 2022

Received in revised: 14 June 2022

Accepted: 14 June 2022

Keywords:

Education

General Education

Adult Education

Lifelong Learning

Public Education

ABSTRACT

Since education is a lifelong process, the education of women is important not only in school age but also in adulthood. Public Education Centers offer education opportunities to all age groups, all segments of society and women with the courses they have opened. On the other hand, only about 15% of the female population attends courses in public education centers, excluding those enrolled in primary, secondary and high schools. Although education is very important for women, this rate is low compared to other countries. It is important to determine the reasons why women do not attend the courses in public education centers and to provide the necessary conditions for their participation.

The purpose of the study is to determine the reasons why adult women do not attend public education center courses in line with the stated importance. The study was designed in a phenomenological pattern, one of the qualitative research methods. Maximum variation and criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was used to determine the study group of the research. Working group; These are 97 women who live in the central districts of Ankara and have not attended any courses in public education centers before. In the study, document analysis and interview methods were used to collect data. The data obtained through the semi-structured interview form were analyzed by content analysis.

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru tarihi: 13 Nisan 2022

Düzeltilme tarihi: 14 Haziran 2022

Kabul tarihi: 14 Haziran 2022

Anahtar Kelimeler:

Eğitim

Yaygın Eğitim

Yetişkin Eğitimi

Yaşam Boyu Öğrenme

Halk Eğitim

ÖZ

Eğitim, yaşam boyu devam eden bir süreç olduğundan kadının eğitimi sadece okul çağında değil, yetişkinliğinde de önemlidir. Halk Eğitim Merkezleri, açmış oldukları kurslar ile tüm yaş gruplarına, toplumun her kesimine ve kadınlara eğitim imkanı sunmaktadır. Buna karşın Türkiye’de ilkökul, ortaokul ve liseye kayıtlılar dışında kadın nüfusunun sadece yaklaşık % 15’i halk eğitim merkezlerindeki kurslara katılmaktadır. Kadın için eğitim oldukça önemli olmasına rağmen, bu oran diğer ülkelere göre düşüktür. Kadınların halk eğitim merkezlerindeki kurslara katılmama nedenlerinin tespit edilerek katılmaları için gerekli koşulların sağlanması önem taşımaktadır.

Belirtilen önem doğrultusunda yetişkin kadınların halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenlerinin belirlenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ve ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu; Ankara ili merkez ilçelerinde yaşayan ve daha önce halk eğitim merkezlerinde hiçbir kursa katılmamış 97 kadındır. Araştırmada verilerin toplanmasında döküman inceleme ve görüşme yöntemlerine başvurulmuştur. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, halk eğitim merkezi kurslarına hiç katılmamış yetişkin kadınların çoğu bu durumun nedeni olarak vakit yetersizliğini öne sürmüştü ve bilgiye genellikle internetten ulaştıklarını, ilgilerine yönelik kurslar açıldığında halk eğitim merkezi kurslarına katılabileceklerini ifade etmişlerdir.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Bölümü, berru.ulusoym@giresun.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8264-3119

1. GİRİŞ

Eğitim; toplumların yaşam standardını iyileştirmeye, ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınmasına, fertlerinin bireysel özelliklerine katkı sunmaktadır. Bilgiye erişimin evrensel boyutlara ulaşması, her alanda hızlı gelişmelerin ve değişimlerin yaşanması eğitime duyulan ihtiyacı da artırmaktadır. Bu gelişmelere ayak uydurabilen ve her alanda en güçlü olan ülkelerin, erkeği ve kadını ile iyi bir eğitim almış ülkeler olduğu görülmektedir (Çetin, 2014).

Toplumun eğitilmesi, bireylere kendi yaşantısı yoluyla davranışlarında değişiklik oluşturulması süreci; anne olarak aile ve toplum arasında köprü olan kadını işaret etmektedir. Kadının eğitimi, kadının toplumdaki rolü üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öyle ki eğitilmiş kadınlar daha sağlıklı çocuklar yetiştirmekte, çocuklarına entelektüel birikimini aktarmakta, aile ekonomisine katkısından dolayı ailenin ve toplumun refahını artırmaktadır (Tunç, 2018). İnsani Gelişim İndeksine göre bir toplumda kadının eğitim düzeyinin artmasıyla bireylerin yaşam süresi beklentisi, okullaşma oranı, ortalama eğitim yılı, kişi başına gayri safi milli gelir düzeyleri arttığından toplumun kalkınmışlık düzeyi de artmaktadır (Zor, 2020).

Kadınlar, ülkenin insan kaynaklarının en önemli bölümünü oluşturur; güçlü ve zengin bir toplumun inşasına önemli katkılar sağlar. Bir kadın eğitildiğinde, bireylerin verimli bir yaşam sürmeleri için gerekli olan ahlaki ve toplumsal değerler, etik, normlar, ilkeler açısından aile üyelerine verimli bilgi aktarılacaktır. Ayrıca eğitilmiş kadınlar, kadına yönelik sömürü ve ayrımcı muamele konusunda da seslerini yükseltebilecektir. Bunun içindir ki çeşitli eğitim kurumları aracılığıyla kadınların eğitilmesi ve eğitim imkanlarından faydalandırılması büyük önem taşımaktadır (Kayadibi, 2003). Kadının eğitimi toplum açısından belirtilen yararları da beraberinde getirmesine karşın Türkiye’de en az bir eğitim düzeyini tamamlayanların oranı cinsiyete göre incelendiğinde kadınların oranının 2018 yılında % 84,5 olduğu görülmektedir. Bu da kadın nüfusunun % 15,5’inin herhangi bir eğitim düzeyini tamamlamadığının göstergesidir. Türkiye nüfus istatistikleri genel olarak incelendiğinde ise kadınların eğitim dışında istihdam, ücret vb. boyutlarda da erkeklere göre daha geride olduğu anlaşılmaktadır (TÜİK, 2021). Bunun içindir ki çeşitli eğitim kurumları aracılığıyla kadınların eğitilmesi ve eğitim imkanlarından faydalandırılması toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi bakımından da büyük önem taşımaktadır (Kayadibi, 2003).

Kadınların eğitimiyle ilgili olarak özellikle yetişkinlerin eğitimi sürecinde aktif rol oynayan kurumların başında Halk Eğitim Merkezleri yer almaktadır. Halk Eğitim Merkezleri, Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’ne bağlı yaygın eğitim kurumlarıdır. Hayat boyu öğrenme, bireysel becerilere ve güdülenmeye bağlı olarak değişen ve uyum sağlamak için değişim gerektiren dinamik bir süreçtir. Hayat boyu öğrenme ile bireylerin kişisel gelişimlerinin, kendini gerçekleştirmelerinin yanı sıra toplumsal boyutta ekonominin ve demokrasi anlayışının geliştirilmesi de amaçlanmaktadır (Aksoy, 2013).

Yaygın eğitim ise örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak için örgün eğitimin yanında veya dışında sunulur. Yaygın eğitimle bireyler ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmeleri sağlayacak nitelikte; çeşitli süre ve düzeylerde yaşamları boyunca eğitim, üretim ve uygulama faaliyetlerini gerçekleştirebilir (Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği Madde-7 MEB, 2006). Kısacası yaygın eğitim, her yaşa cinsiyete ve seviyeye yayılmış herkesin isteği doğrultusunda katılabildiği, bilgi ve beceri edinebildiği etkinlikleri kapsamaktadır.

Yaygın eğitim kurumlarından olan ve yaşam boyu öğrenmenin kapsamında yer alan Halk Eğitim Merkezleri, bünyelerinde açılan kurslarla özellikle yetişkinlerin eğitim sürecinde önemli bir role sahiptir (Miser, 2002). Halk Eğitim Merkezleri bireylere iş ve meslek becerisi kazandırmak, gençleri okul haricinde yeni rollere hazırlamakla görevlidir. Ayrıca örgün eğitimini tamamlayamamış bireylerin eğitim seviyesini yükseltmek, yetişkin nüfusun zaman içinde değişen eğitim gereksinimlerini gidermek Halk Eğitim Merkezleri’nin görevleri arasındadır. M. Kemal Atatürk’e göre halk eğitiminin iki ana amacı vardır. Bunlardan birincisi; okuma-yazma bilmeyen vatandaşlara okuma yazma öğretmek,

ikincisi ise fertlere sosyal ve iş hayatlarında kullanacakları bilgi ve becerileri kazandırmaktır (Çankaya, 2019, 33).

Belirtilen amaçlar doğrultusunda faaliyetlerini sürdüren Halk Eğitim Merkezleri'nde 2018 yılında, 282.564'ü genel, 150.311'i mesleki ve teknik olmak üzere 432.875 kurs açılmıştır. Bu kurslara 3.286.454 erkek, 5.068.816 kadın olmak üzere toplam 8.355.270 kursiyer katılmıştır. Aynı dönemde engelliler için 2.545'i genel, 2.655'i özel olmak üzere 5.200 kurs açılmıştır. Bu kurslara da 21.772 erkek, 22.194 kadın olmak üzere 43.866 kursiyer katılmıştır (MEB,2018). 2019 yılında ise açılan 198.212 kurstan toplamda 3.823.079 kursiyer yararlanmıştır (MEB, 2019). Covid 19 salgını gölgesinde geçen 2020 yılında ise toplam 196.736 kurs açılmış ve bu kurslara toplam 3.575.718 kursiyer katılmıştır. Kursiyerlerden 2.151.633'ü kadındır (MEB, 2021). Kadınlar, Halk Eğitim Merkezleri ile ulaşılmak istenen en önemli hedef kitlelerindedir. Öyle ki halk eğitim merkezlerinde kadınlara hayatta karşılarına çıkabilecek problemlerinin üstesinden gelebilme, yeteneklerini geliştirebilme becerileri ile yeni bilgiler, değerler ve tutumlar kazandırılır (Knowles, 1996). Ayrıca kadınların sosyal yapı içinde daha aktif olmaları için kadın dernekleri ve çeşitli kuruluşlarla işbirliği içinde olur. Halk eğitim merkezlerinde eğitim alan kadınlarla birlikte bölgelerine özgü el sanatları gelişir, topluma tanıtılır ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılır (Doğan, 2008).

Halk Eğitim Merkezleri, kadınlara başta okuma yazma olmak üzere bilgi ve becerilerini geliştirebilecek kurs seçenekleri sunmasına karşın; Türkiye'de ilkökul, ortaokul ve liseye kayıtlılar dışında kadın nüfusunun yaklaşık % 85'i halk eğitim merkezlerindeki kurslara katılmamaktadır. Kadınların halk eğitim merkezlerindeki kurslara katılmama nedenleri bu kapsamda önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında belirlenecek nedenler, yaşam boyu eğitim politikalarına katkı sunacaktır. Belirtilen önem doğrultusunda, yetişkin kadınların halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenlerinin belirlenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

Halk eğitim merkezi kurslarına katılmamış kadınların;

1. günlük yaşamda bilgi edinme yolları nelerdir?
2. halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenleri nelerdir?
3. halk eğitim merkezinde düzenlenen bir kursa katılabilme koşulları nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu ana başlık altında araştırmanın desenine, çalışma grubuna, veri toplama aracı, verilerin toplanma ve verilerin analizi süreci alt başlıklarına yer verilmiştir.

2.1.Araştırmanın Deseni

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Fenomenoloji, insanların belirli bir fenomen veya kavramla ilgili anlayışlarını, duygularını, bakış açıları ve algılarını ifade etmelerini sağlayan ve bu fenomeni nasıl deneyimlediklerini tanımlamak için kullanılan bir araştırma yöntemidir (Rose, Beeby & Parker, 1995). Fenomenolojik araştırmalar, bireylerin farkında olduğu ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olamadığı olguların nasıl anlamlandırıldığını açıklamaya çalışır (Tekindal ve Arsu, 2020). Bu çalışmada halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara katılmama nedenleri bu kurslara hiç katılmamış kadınların açıklamalarıyla ortaya konulacağından fenomenoloji deseni tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ve ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik yönteminde, birtakım farklılıkları içeren temel temalar bulunup tanımlanmaktadır (Patton, 2014). Bu çalışmada da araştırmanın çalışma grubundaki kadın katılımcılar belirlenirken yaş, medeni durumu ve bir işte çalışıp çalışmadığı temaları çeşitlilik kaynağı olarak alınmıştır. Maksimum çeşitlilik yönteminde temel amaç, araştırmanın amacıyla tutarlı olarak belirlenen farklı durumlar arasındaki örüntülerinin ortaya çıkartılması ve bu vasıta ile problemin daha geniş bir çerçevede betimlenmesidir (Büyüköztürk vd., 2009).

Ayrıca araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi de kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş ölçüt ya da ölçütleri karşılayan durumların çalışılmasıdır. Bu ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi dikkate alınabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmada belirlenen ölçüt ise katılımcıların hayatı boyunca hiçbir halk eğitim merkezi kursuna katılmamış olmasıdır. Yapılan çalışma, Ankara ili merkez ilçelerinde yaşayan 97 kadına uygulanmıştır. Araştırmaya katılan daha önce halk eğitim merkezlerinde hiçbir kursa katılmamış kadınlara ilişkin betimsel bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Betimsel Bilgiler

Değişkenler	N	%	
Yaş	18-25	26	26.8
	26-35	21	21.6
	36-45	29	30
	46+	21	21.6
Çalışma Durumu	Çalışıyor	39	40.2
	Çalışmıyor	58	59.8
Medeni Durum	Evli	47	48.5
	Bekar	50	51.5
Toplam	97	100	

Araştırmaya katılan 97 kadın yaş değişkenine göre incelendiğinde; 26’sının (% 26.8) 18-15 yaş aralığında, 21’inin (% 21.6) 26-35, 29’unun (% 30) 36-45 ve 21’inin de (% 21.6) 46 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların 39’u (% 40.2) herhangi bir işte çalışmakta, 58’i (% 59.8) ise çalışmamaktadır. Hayatı boyunca hiçbir halk eğitim merkezi kursuna katılmamış 97 kadının 47’si (% 48.5) evli iken 50’si (% 51.5) bekadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmada en yaygın olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler; belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olmasıyla araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Kuş’a (2003) göre, görüşme formlarında yarı yapılandırılmış açık uçlu soruların kullanılması, görüşme sürecine daha fazla esneklik kazandırmakta, görüşülenlere daha fazla konuşma imkânı vermekte ve daha detaylı bilgiler almayı sağlamaktadır. Görüşme soruları literatür taramasından sonra uzman görüşü alınarak düzenlenmiştir. Böylece görüşme formlarının kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Veri toplama aracında uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra 07.04.2021 tarihinde 09/04 sayılı

Etik Kurul Kararı ile Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler, Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulundan araştırmanın yapılmasına ilişkin gerekli izin alınmıştır.

Yetişkin kadınların halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenlerini belirlemek amacıyla hazırlanan veri toplama aracı iki bölümden ve altı sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların yaşları, çalışıp çalışmama durumu ve medeni durumlarına ilişkin demografik bilgilerinin sorulduğu üç soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise halk eğitim merkezi kurslarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu üç soru bulunmaktadır. Veri toplama aracının ikinci bölümünde yer alan ve çalışma grubundaki kadınlara yöneltilen sorular aşağıda sıralanmıştır:

1. Yeni bir bilgiye ihtiyaç duyduğunuzda, bu bilgiyi hangi yollarla ediniyorsunuz?
2. Bugüne kadar herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna gitmeyişinizin nedenleri nelerdir?
3. Hangi koşullar gerçekleşirse herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna katılabileceğinizi düşünüyorsunuz?

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanmasında döküman inceleme ve görüşme yöntemlerine başvurulmuştur. Döküman inceleme, gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında araştırmanın geçerliliğini artırmaya önemli ölçüde katkı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın geçerliliğini artırmak için alanyazındaki halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenlerini inceleyen araştırmalar, kadın eğitimi ve yetişkin eğitimi ile ilgili çalışmalar araştırılmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında çalışma grubunda yer alan katılımcı kadınlar ile telefonla iletişime geçilerek uygun oldukları zamanlar ve ortamlar belirlenmiştir. Görüşmelere başlamadan önce, araştırmanın konusu, amacı, yöntemi konusunda katılımcılara gerekli bilgiler verilmiştir. Halk eğitim merkezlerinde düzenlenen kurslara hiç katılmamış yetişkin kadın katılımcılar ile yüzyüze yapılan görüşmeler 15-20 dakika sürmüştür. Araştırmada görüşlerine başvuru katılımcıların kimlik bilgilerini gizli tutmak amacıyla kodlama yapılmıştır. Katılımcıların her biri numaralandırılmış ve katılımcı 1 K1, katılımcı 2 K2.....olarak kodlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmacı tarafından yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilen veriler bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiş ve içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, bireylerin ilgilerinin belirlenmesinde ve tanımlanmasında kullanılan bir tekniktir (Stemler, 2000). Lin, Lin ve Tsai'ye (2014) göre içerik analizi ile belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmalar ele alınır ve bu çalışmaların eğilimleri, sonuçları sistematik olarak değerlendirilir. Bu çalışma kapsamında içerik analizi yöntemi; verileri sınıflandırmak, kıyaslamak ve buna dayanarak kavramsal sonuçlara varmak amacıyla tercih edilmiştir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007).

Verilerin analiz edilmesinden önce ham veriler araştırmacı tarafından birkaç kez okunarak araştırma kapsamı dışında kalan veriler ayıklanarak analiz için uygun hale getirilmiştir. Daha sonra oluşturulan kodlar ve temalar belirlenerek kontrolleri yapılmıştır. Bu araştırmada kullanılacak görüşme formları, uzman görüşleri alınarak kapsam geçerliği sağlanmıştır. İkinci olarak taslak formlarda yer alan soruların içerik ve anlatım açısından kontrolünü yapmak için araştırmada kullanılan örnekleme ölçütüne uyan katılımcılar ile odak grup çalışması yapılmıştır. Bu çalışmadan sonra yeniden ilgili alan uzmanlarının görüşleri alınarak formlar güncellenmiştir. Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak amacıyla araştırmacı çeşitliliğine gidilmiştir. Veriler farklı analiz uzmanlarınca tekrar incelenerek temalara göre kategorileştirilmiş uzlaşma sağlanan temaların analizleri yapılmıştır. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulguların sunumunda katılımcıların görüşleri doğrudan alıntılarla aktararak güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre verilerin olduğu gibi aktarılması, araştırmanın güvenilirliğinin artırılmasına yönelik olarak yapılan çalışmalar arasında yer almaktadır.

BULGULAR

Bu bölümde halk eğitim merkezi kurslarına hiç katılmamış yetişkin kadınlarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak verilmiştir. Halk eğitim merkezi kurslarına hiç katılmamış yetişkin kadınların bilgiye ulaşma yöntemlerini ortaya koymaya yönelik olarak ‘Yeni bir bilgiye ihtiyaç duyduğunuzda, bu bilgiyi hangi yollarla ediniyorsunuz?’ sorusu yöneltilmiştir. Tablo 2’de halk eğitim merkezi kurslarına hiç katılmamış yetişkin kadınların bilgiye ulaşma yollarını belirlemeye ilişkin temaların ve alt temaların frekans dağılımı yer almaktadır.

Tablo 2. Bilgiyi Edinme Yollarına İlişkin Tema ve Alt Temaların Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
1.İnternet		87	46
2.Çevre	arkadaş	21	
	aile	19	
	tanıdık	15	
Toplam		55	29.2
3.Basılı kaynaklar	kitap	23	
	dergi	6	
	gazete	7	
Toplam		36	19
4.TV		9	4.8
5.Uzman		2	1
Toplam		189	100

Halk eğitim merkezi kurslarına hiç katılmamış yetişkin kadınların bilgiye ulaşma yollarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; katılımcı yetişkin kadınların 87’sinin (% 46) internet, 55’inin (% 29.2) çevre, 36’sının (% 19) basılı kaynaklar, 9’unun (% 4. 8) tv yoluyla, 2’sinin (%1) de uzmana sorarak bilgiye ulaştıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Çevrelerinden bilgiye ulaşan 55 kadının 21’i arkadaş çevresinden, 19’u aile, 15’i de tanıdık çevresinden bilgiye ulaşmıştır. Basılı kaynaklardan bilgiye ulaştığını belirten 36 kadın katılımcının 23’ü kitaplardan, 6’sı dergilerden, 7’si de gazetelerden bilgiye ulaşmıştır.

Halk eğitim merkezi kurslarına katılmamış yetişkin kadınların kurslara katılmama nedenlerini ortaya koymak için yetişkin kadın katılımcılara ‘Bugüne kadar herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna gitmeyişinizin nedenleri nelerdir?’ sorusu yöneltilmiştir. Tablo 3’te bugüne kadar herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna gitmeyen yetişkin kadınların halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenlerine ilişkin temaların ve alt temaların frekans dağılımı sunulmuştur

Tablo 3. Halk Eğitim Merkezi Kurslarına Katılmama Nedenlerine İlişkin Tema ve Alt Temalar

Temalar	Alt Temalar	f	%
1-Vaktin olmaması		45	37
2-İhtiyaç duyulmaması		18	15
3-İlgiye yönelik kurs açılmaması		17	14
4-Yeterli/verimli bulunmaması		11	9
5-Yeterli bilgilendirmenin yapılmaması		11	9

6-Sağlık sorunları yaşaması	Kendisinin	2	
	Yakınlarının	6	
Toplam		8	7
7-Ulaşım zorluğu		5	4
8-Maddi yetersizlik		4	3
9-Ailenin izin vermemesi	Babanın	1	
	Eşin	1	
Toplam		2	2
Toplam		121	100

Tablo 3'e göre bugüne kadar herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna gitmeyen yetişkin kadınlardan 45'i (% 37) vaktinin olmaması, 18'i (% 15) ihtiyaç duymaması, 17'si (% 14) açılan kursların ilgilerine yönelik olmaması, 11'i (% 9) kursları yeterli ya da verimli bulmaması, 11'i (% 9) açılan kurslara ilişkin yeterli bilgilendirmenin yapılmaması, 5'i (% 4) kurslara ulaşımında zorluk yaşamaları, 4'ü (% 3) maddi yetersizlik yaşamaları nedeniyle kurslara katılmadıklarını belirtmiştir. Sağlık sorunları nedeniyle kurslara katılmayan 8 kadının (% 7) 2'si kendi sağlık problemleri nedeniyle 6'sı da yakınlarının sağlık sorunları nedeniyle kurslara katılmadıklarını ifade etmiştir. Ailesinin izin vermemesi nedeniyle kurslara katılmadıklarını belirten 2 katılımcıdan (% 2) 1'i eşinin 1'i de babasının izni olmadığı için kurslara katılmamıştır.

Aşağıda bugüne kadar herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna katılmayan yetişkin kadınların bu durumun nedenlerine ilişkin ifadelerinden örneklendirmeler sunulmuştur:

'Çalışan bir anneyim ayrıca eve gelip evin işleri ve çocuklarla ilgileniyorum. Bu yoğunlukta bunları bile yetiştirmeye vakit bulamıyorum'. (K9)

'Kadın olmak çok zor hem evin içinde hem evin dışında çalışıyoruz. Kursu ya da başka bir şeye zamanımız kalmıyor ki'. (K14)

'Hasta anneme bakıyorum. Hem evle, hem eşimle, hem çocuklarla hem de annemle ilgilenirken kendim için bir şeyler yapmaya zaman bulamıyorum'. (K57)

'Ancak mecbur kalırsam, ihtiyacım olursa katılırım ama şu anda böyle bir kursa ihtiyacım yok' (K36)

'Açıkçası orda verilen eğitimin verimli olduğunu düşünmüyorum'. (K11)

'Açılan kurslardan haberim olmuyor. Bence açılan kurslarla ilgili bilgilendirme yetersiz' (K45)

Halk eğitim merkezi kurslarına katılmamış yetişkin kadınların kurslara katılma şartlarını ortaya koymak için yetişkin kadın katılımcılara 'Bundan böyle hangi durumlar gerçekleşirse halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara katılabileceğinizi düşünüyorsunuz?' sorusu yöneltilmiştir. Herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna gitmeyen yetişkin kadınların halk eğitim merkezi kurslarına katılma şartlarına ilişkin tema ve alt temaların frekans dağılımlarının sunulduğu Tablo 4 aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. Halk Eğitim Merkezi Kurslarına Katılım Şartlarına İlişkin Tema ve Alt Temaların Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
1-İlgi alanlarına yönelik kurslar açılırsa		34	26
2-Vakit olursa		34	26
3-İhtiyaç halinde		13	10
4-Mesafe yakın olursa		10	8
5-Verimli old. ilişkin kanaat oluşursa		9	7
6-Covid sonrasında		9	7
7-Düşünmüyor/gerek duymuyor		7	5
8-Online olduğunda		5	4
9-Eşlik edecek tanıdık biri olduğunda		4	3
10-Sağlık şartları uygun olduğunda	kendisinin	1	
	yakınlarının	2	
Toplam		3	2
11-Maddi durum uygun olduğunda		2	1
12-Heves oluşursa		2	1
Toplam		132	100

Tablo 4'e göre bugüne kadar herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna gitmeyen yetişkin kadınların 34'ü (% 26) ilgilerine yönelik kurslar açıldığında, yine 34'ü (% 26) vakti olduğunda, 13'ü (% 10) ihtiyaç duyduğunda, 10'u (% 8) kurs merkezleri evlerine yakın olduğunda, 9'u (% 7) kursların verimli olduğuna ilişkin kanaatleri oluştuğunda, 9'u (% 7) covid salgını sonrasında, 5'i (% 4) online olduğunda, 2'si (% 1) maddi durumları uygun olduğunda, yine 2'si (% 1) kurslara katılma hevesi kendilerinde oluştuğunda halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara katılabileceklerini belirtmişlerdir. 3 yetişkin kadın katılımcının (% 2) 1'i kendi, 2'si de yakınlarının sağlık şartları uygun olduğunda kurslara katılabileceklerini ifade ederken, 7'si ise halk eğitim kurslarında açılan kurslara katılmayı düşünmediklerini belirtmiştir.

Aşağıda hangi şartlar oluştuğunda halk eğitim merkezi kursuna gidebileceğini belirten yetişkin kadınların ifadelerinden örnekler sunulmuştur:

'Şu an bu salgın sürecinde katılmam. Ama salgın bittiğinde düşünebilirim.' (K3)

'Yaşadığımız bu süreçten sonra kalabalık ortamlarda bulunmak istemiyorum. Fakat kurslar online olursa olabilir.' (K27)

'Gerek duymuyorum. Katılmak istemem.' (K65)

'Şu anda ihtiyaç duymuyorum. İş için bir belge gerekli olursa ihtiyacım olursa ancak o zaman katılırım' (K76)

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışma, yetişkin kadınların halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan bu araştırma sonucunda halk eğitim merkezi kurslarına hiç katılmamış yetişkin kadınların bilgiye genellikle internetten ulaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yolal ve Kozak'ın (2008) yapmış olduğu çalışma bulgularına göre de internet, diğer kaynaklara kıyasla bilgi arama aracı olarak daha yoğun kullanılmaktadır. Şerefoğlu Henkoğlu, Mahiroğlu ve Keser de (2015) bilgiye ulaşmada internetin; kolay ulaşılabilirliği, bilgiye daha hızlı ve rahat bir şekilde erişim olanağı sağlaması ve aranan her türlü bilginin bulunabilmesi nedeniyle daha fazla kullanıldığını belirtmiştir. Çalışmadan elde edilen bulguyu destekler nitelikte diğer bir çalışma da Arklan'a (2008) aittir. Öyle ki Arklan (2008), bilginin çok kısa bir zaman dilimi içerisinde, çok az maliyetle ve fazla çaba gerektirmeksizin, farklı yerlerde bulunan büyük kitlelere ulaşmasını sağladığını, bu nedenlerle internetin bilgiye ulaşmada diğer iletişim araçlarına göre ön plana çıktığını belirtmiştir.

Yapılan çalışma ile bugüne kadar herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna gitmeyen yetişkin kadınların halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedeni çoğunlukla vakit yetersizliği, kurslara katılacak zamanı bulamamalarıdır. Günlük yaşam koşturması içinde çalışan ya da çalışmayan kadınların kurslar için ayrı zaman ayıramamalarının kurslara katılım konusunda en büyük engel olduğu görülmüştür. Gökçe ve Yıldız'ın (2018) çalışmalarında kadınların ev işleri ve çocuk bakımı ya da iş kaynaklı nedenlerle yeterli zamanı bulamadıkları için kurslara katılmadıkları bulgusu, araştırmayı destekler niteliktedir. Araştırmada zaman yetersizliğiyle birlikte kadın katılımcıların kendilerinin ya da yakınlarının sağlık problemleri yaşamaları ve kurslara ev mesafelerinin uzak olmaları da kurslara katılmaları önünde engel oluşturmuştur. Benzer bulgu Taşçı vd.'nin (2015) araştırma sonuçlarında ulaşılmış halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenleri olarak zaman yetersizliği, sağlık sorunları ve kursların evlerinden uzakta olması belirtilmiştir.

Çalışmada herhangi bir halk eğitim merkezi kursuna katılmayan yetişkin kadınlardan bazıları ilgilerine yönelik kurs açılmaması ve ihtiyaçlarının olmamaları nedeniyle halk eğitim merkezi kurslarına katılmadığını belirtmiş, bu katılımcıların çoğunluğu ilgilerine yönelik kurslar açıldığında bazıları da ihtiyaç duymaları halinde halk eğitim merkezi kurslarına katılabileceklerini ifade etmiştir. Okur (1999) da bu görüşle aynı doğrultuda olarak yetişkinlerin ancak ilgileri ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim aldıklarında başarılı olabileceklerini belirtmiştir.

Yapılan çalışma sonucunda bazı kadın katılımcılar halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedeni olarak, yeterli bilgilendirme ve duyuruların yapılmamasını göstermiştir. Tezel (2012), elde edilen bu bulguyu desteklemiş, halk eğitim merkezlerine katılan kursiyerlerin çoğunluğunun halk eğitim merkezi kurslarından arkadaş tavsiyesi ile haberdar olduğunu, söz konusu faaliyetlerin daha geniş kesime ulaşması amacıyla yerel televizyon, radyo gibi yayın organlarında tanıtıcı ve bilgilendirici programlar yapılması gerektiğini belirtmiştir. Şanlı ve Tezel (2014) de halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara dair duyuruların sadece kurum web sayfasından değil diğer iletişim araçları (bilboardlar, el ilanları vb.) ile yapılmasının kursa katılım sayısını olumlu yönde etkileyebileceğini ifade etmiştir.

Ayrıca halk eğitim merkezlerinde online eğitim imkanı sunulduğunda açılan kurslara katılabileceklerini ifade eden kadın katılımcılar da bulunmaktadır. Günümüzde yaşanan salgın kişileri topluluk halinde eğitim almaktan uzaklaştırarak daha bireysel ve izole edilmiş eğitimden yararlanma durumuna itmiştir. Bu sebeple yüzyüze ve toplu halde alınan eğitimin yerini online eğitim almaktadır. Yüzyüze eğitime kıyasen verimliliği sorgulanan online eğitimin olumsuz etkilerinin yanı sıra olumlu yanları da bulunmaktadır. Öyle ki Taşçı vd.'nin (2015) araştırmasına katılan katılımcıların çoğu, bireylerin kendilerine uygun zamanda ve yerde kendilerinin seçeceği bir eğitim etkinliğine katılmasına imkan vermesi nedeniyle online eğitim veren kursları tercih edeceklerini belirtmiştir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulguda genel olarak kurslara katılacak vaktin olmaması ve vakit olduğunda ancak kurslara katılım sağlanacağı belirtilmektedir. Kişilerin sorumlulukları, özellikle çalışan/ çalışmayan evli ve çocuklu kadınların artan sorumluluklarıyla birlikte aile hayatındaki rolleri kendilerine zaman ayırma konusunda yetersizliklere neden olmaktadır. Kadınlar genellikle hep aileleri,

eşleri, yakınları, çocukları için çalışıp didinmekte kendilerini maddi manevi bu uğurda harcamaktadır. Kadınların kendilerine ayırdıkları zamanın ve yatırımın aslında çevrelerinin ve toplumun da yararına olduğunun farkına varmaları gerekmektedir. Halk eğitim merkezleri öncelikle bu farkındalığı sağladığında, kurslara katılımın vakit kaybı olmadığı bilakis kişiye kazanımlar sağladığı bilincini yaygınlaştırdığında, kadınların ilgilerine yönelik kurslar açıp bunları çeşitli yayın ve basın organlarıyla duyurduğunda, kurslara uzaktan erişim imkanı sağlandığında halk eğitim merkezlerine katılan kadın katılımcı sayısının da artacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, M. (2013). Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin Avrupa Birliği serüveni. *Bilig*, 64, 23-48.
- Arklan, Ü. (2008). Bilgi toplumu ve iletişim: bilginin yayılması sürecinde kitle iletişim araçları ve internet. *Selçuk İletişim*, 5(3), 67-80. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19017/200684>
- Büyüköztürk, Ş. vd. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge.
- Çankaya, N. (2019). *Halk eğitim merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurların incelenmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, B. (2014). *Eğitim ve kalkınma ilişkisi: Türkiye örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Karaman.
- Doğan, A. (2008). *Halk eğitim merkezleri'nde halkla ilişkiler kapsamında afet bilinçlendirmesi (Erzurum halk eğitim merkezi örneği)*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gökçe, N. Ve Yıldız, A. (2018). Türkiye'de okuma-yazma bilmeyen kadınlar ve okuma-yazma kurslarına katılmama nedenleri: "ne edeyim okumayı, hayatım mı değişecek?" . *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26 (6) , 2151-2161 . DOI: 10.24106/kefdergi.2737
- Kayadibi, P . (2011). Kadın eğitiminin önemi ve kalkınmadaki rolü. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 28, 19-31.
- Knowles, Malcolm. (1996). *Yetişkin öğrenenler, göz ardı edilen bir kesim*. Çeviren: Serap Ayhan, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Lin, T.C., Lin, T.J. ve Tsai, C.C. (2014). Research trends in science education from 2008 to 2012: A systematic content analysis of publications in selected journals. *International Journal of Science Education*, 36 (8), 1346-1372.
- MEB (2006). <http://mevzuat.meb.gov.tr>
- MEB (2018, 2019, 2021) https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_05/08201728_RAPOR-05.05.2021.pdf Hayat boyu öğrenme genel müdürlüğü izleme ve değerlendirme raporu
- Miser, R. (2002). Küreselleşen dünyada yetişkin eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 35 (1-2): 55-60
- Okur, H.A. (1999). *Yetişkin eğitiminde yetişkinleri güdüleme çalışmalarının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme Yöntemleri*. Çeviren: M. Bütün ve S. B. Demir, . Ankara: Pegem Akademi.
- Rose, P., Beeby, J. & Parker, D. (1995). *Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing*. *Journal of Advanced Nursing*. 21(6), 1123-1129. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1995.21061123>.

- Stemler, S. (2000). *An overview of content analysis, Practical Assessment, Research and Evaluation*, 7/7, 1-7.
- Şanlı, H.S. ve Z. Tezel (2014). *Burdur ili Mehmet Akif Ersoy Halk Eğitim Merkezi çalışmaları kapsamında Alaca dokümanları., Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, ART-E 2014 Teke Yöresi Kültürel Değerleri Özel Sayısı, 83-95.
- Şerefoğlu Henkoğlu H , Mahiroğlu, A., Keser, H. (2015). Ortaokul öğrencilerinin bilgiye erişim aracı olarak internete yaklaşımları: Betimleyici bir çalışma. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry* 6 (1), 72-110
- Taşçı, D. Aydın, C.H., Kumtepe, E.G., Kumtepe, A.T., Kıcı, G.K. ve Dinçer, G.D. (2015). Eskişehir’de yaşam boyu öğrenme başlığı altında yetişkin eğitiminin analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 34. 197-211.
- Tekindal, M. Ve Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.
<https://dergipark.org.tr/pub/uobild/issue/58856/813813>
- Tezel, Z. (2012). *Halk eğitimi ve kadının sosyo-ekonomik gelişimine katkısı*. Uluslararası Türkiye-Belçika İlişkileri ve Türk Kültür Sanatı Sempozyumu, (03-07 Haziran 2012), 355-362, Brüksel-Belçika
- Tunç, M. (2018), “Kalkınmada kadın ayrımcılığı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin rolü: ülkelerarası farklı gelir gruplarına göre yatay kesit analiz”, *Sosyoekonomi*, 26(38), 221-251.
- TÜİK,(2021) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Women-in-Statistics-2020-37221>
- Yolal M, Kozak R. (2015). Bilgiye erişim aracı olarak öğrencilerin internete yaklaşımı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 20.
- Zor, A. (2020). İnsani gelişme endeksi ve Türkiye. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* (7), 38-52 . DOI: 10.21733/ibad.665335